

Reforma po, por...?

Nga
Azis K. POLLOZHANI

Rezultatet e nxënësve tanë në testimet ndërkombëtare, në kontinuitet janë ndër më të dobëtave, efekti i arsimit tonë parauniversitar nga shoqatat e punëdhënësve u vlerësuan se "me kompetencat e tyre nuk përmbushin nevojat kërkesave të ekonomisë". Ndërsa universitetet assesi t'i afrohen klubit të 1000 universiteteve më të mire në rangimet e njohura. Duke pasur parasysh këto fakte, është e padiskutueshme që sistemi ynë arsimor ka nevojë për ndërhyrje. Por si duhet të jetë kjo ndërhyrje dhe me çfarë dinamike duhet të zbatohet? Sistemet arsimore, si të gjitha sistemet e tjera të ndjeshme, dmth., me interes të veçantë publik, para se të ju qasemi (në kuptimin e reformës) duhet pasur kujdes që të mos destabilizohen ato. Kjo është arsyeja pse ne kemi nevojë për një ndërhyrje të menduar mire, për një zgjidhje afatgjate të problemeve në sferën e arsimit, faktor ky, tejet i rëndësishëm për zhvillimin e vendit.

Për një transformim (reformë) të suksesshëm të sistemit arsimor, është i nevojshëm një konsensus më i gjerë (shoqëror dhe politik) që do të formalizohet në një dokument strategjik të menduar mirë, për realizimin e të cilit do të angazhohen, në të gjitha fazat, me seriozitet dhe pa kompromis, të gjithë palët e interesuara (prindërit, mësuesit dhe subjektet politike).

Për momentin, ekziston një polemikë e ashpër mbi konceptin e ri të shpallur në arsimin fillor. Kjo shkaktoi një stuhë reagimesh nga mësuesit, institucionet e arsimit të lartë, sindikatat dhe si gjithmonë edhe disa ekspertë "kujdestarë" dhe analistët të për çdo gjë.

Në këtë vazhdë, për të tejkaluar keqkuptimet, është e nevojshme të ndahen me publikun argumentet që tregojnë se arsimi ka nevojë për ndërhyrje serioze. Kjo nënkupton prezantimin e rezultateve të testeve ndërkombëtare në kuadër të PISA, TIMSS dhe PIRLS, të cilat më në fund do të heqin iluzionin se arsimimi ynë është në gjendje të mire dhe cilësor. Protagonistët e këtij iluzioni janë kryesisht disa grupe mësuesish, të cilët në këtë mënyrë përpiqen të amnistojnë veten nga kjo gjendje në arsimin tonë. Për më tepër, rezultatet e sondazheve të gjera (si ato të kënaqshmërisë) duhet të paraqiten para publikut, të cilat duhet të tregojnë nivelin e kënaqshmërisë me shërbimet arsimore të: nxënësve,

studentëve, punëdhënësve, prindërve, pedagogëve etj.

Që procesi të jetë i suksesshëm, vlerësuar objektivisht disa parakushte shumë të rëndësishme janë:

- infrastruktura (mjete moderne mësimore si ato audio-vizualizive, mjete mësimore për punë praktike, shkolla me kushte dinjitoze të mësimdhënies);

- staf i kualifikuar dhe i motivuar në mënyrën e duhur (mësues kreativ të gatshëm për mësimdhënie interaktive, menaxherë shkollash që jo vetëm do të kujdesen për disiplinën, ekspertë ndërkombëtarë me përvojë për arritjen e synimeve tona të supozuara dhe prindër mirë të informuar të gatshëm për mbështetje shtëpiake të procesit

- protokollet e harmonizuara të punës (studimet studimore, programi mësimor, librat shkollorë, praktikat, programet kompjuterike ...);

Kafshata e quajtur "arsimim i integruar", gjegjësisht përmbajtje arsimore të integruara, si ide dhe nevojë nuk është as e re, as e panjohur. Edhe pse momenti politik ju dha hapësirë kundërshtarëve kujdestarë për ta shitur këtë se është "në kundërshtim me interesat kombëtare". Ky koncept duhet të kuptohet si një domosdoshmëri për të braktisur filozofinë e përmbajtjeve të fragmentuara të largëta mes vete si ishujt të cop-tuar pa ndërvarësi funksionale, në mënyrë që të kuptohet më mirë qëllimi i kurrikulës si një rezultat integral përfundimtar i mësimdhënies. Por duhet kuptuar që ky proces është një kafshatë e

madhe dhe nuk mund të gëlltitet lehtë dhe shpejt.

Për atë qëllim, është e nevojshme të përgatitet një "udhërrëfyes" i qartë, i saktë, përgjatë së cilit procesi i quajtur KONCEPTI I RI NË ARSIMIN FILLOR duhet të zhvillohet, që padyshim do të marrë më shumë kohë, sepse realizimi i tij i suksesshëm kërkon:

- Zhvillimi i programeve mësimore në të cilat përmbajtjet e përmendura më parë si "ishujt të veçantë" (lëndët) do të integrohen në mënyrë adekuate, e cila do të zëvendësojë konceptin e të "mësuarit faktografik", me konceptin e "të mësuarit me të kuptuarit dhe mendimin kritik", duke patur gjithmonë parasysh kultivimin e shprehive të zbatimit të njohurive dhe aftësive të fituara. Për shkak se në fund të ditës, tjetër është të dish e tjetër gjë është të bësh. Kësisoj zhvillimi i programeve mësimore që do të integrojnë në mënyrë të barabartë përmbajtjen nga Këto programe do të duhet të integrojnë në mënyrë të barabartë përmbajtjen nga disipinat e ndërlidhura në një tërësi, nga e cila studentët do të mësojnë se si të përdorin në mënyrë të pavarur informacionin, të interpretojnë fenomenet dhe të përdorin njohuritë dhe aftësitë e tyre. Në këtë mënyrë, modeli i trashëguar ideologjik i nxënies që na tha tregon se "çfarë të mësojmë" duhet të ndryshohet me modelin e ri që do të na mësojë "si të mësojmë (të dimë)". Këtë transformim të arsimit filozofi francez Alain Bosque e ka definuar në librin e tij të

njohur "Kokë që mendon, jo një kokë që kujton (mban mend)".

Shqetësimi për efektet sociale që mund të bijnë mbi pedagogët (reduktimi i vendeve të punës), patjetër që duhet trajtuar me kujdes, por ato nuk mund të përdoren si argumente për të mos ndërmarrë veprime reformuese për cilësi më të lartë në arsim.

- Akreditimi i programeve të reja studimore të institucioneve të arsimit të lartë që janë një bazë mësimore për rekrutimin e mësuesve të ardhshëm. Këto programe studimore duhet të rrezatojnë ndër dhe multidisiplinartet që do të lidhë ishujt e ndarë, dhe në kompetencat dalëse të tyre, përveç njohurive dhe aftësive të nevojshme në fushat amë, duhet të dominojnë edhe: njohuri nga informatika, aftësitë metodologjike-didaktike dhe komunikimi si dhe njohuritë më të mire, të paktën, të një gjuhe të huaj. Pa një personel të tillë mësimdhënës, çdo ndërhyrje në arsim bëhet e pakuptimtë.

- Trajnim afatgjatë, i hartuar mirë, i stafit ekzistues mësimor që duhet të realizohet nga mësues të zgjedhur vendas dhe të huaj që kanë treguar veten e tyre në realizimin e një koncepti të ngjashëm.

- Investimet e duhura në mjete vizuale që do të mundësojnë testimin praktik të vazhdueshëm dhe konfirmimin e njohurive teorike në klasa dhe laboratorë të pajisur mirë.

- Ndërtimi i kapaciteteve në administratën arsimore që do të jetë në gjendje të monitorojë cilësisht zbatimin e këtij koncepti. Kjo i re-

Kafshata e quajtur "arsimim i integruar", gjegjësisht përmbajtje arsimore të integruara, si ide dhe nevojë nuk është as e re, as e panjohur. Edhe pse momenti politik ju dha hapësirë kundërshtarëve kujdestarë për ta shitur këtë se është "në kundërshtim me interesat kombëtare". Ky koncept duhet të kuptohet si një domosdoshmëri për të braktisur filozofinë e përmbajtjeve të fragmentuara të largëta mes vete si ishujt të cop-tuar pa ndërvarësi funksionale, në mënyrë që të kuptohet më mirë qëllimi i kurrikulës si një rezultat integral përfundimtar i mësimdhënies. Por duhet kuptuar që ky proces është një kafshatë e madhe dhe nuk mund të gëlltitet lehtë dhe shpejt

ferohet shërbimeve këshillimore arsimore, inspektoratit, punonjësit në Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës dhe në njësitë e vetëqeverisjes lokale të ngarkuara me arsimin, etj. Duke pasur parasysh seriozitetin, rëndësinë dhe rrethanat objektive, mendoj se zbatimi i suksesshëm i kësaj nisme do të kërkojë më shumë kohë dhe mbështetje më të qartë dhe më thelbësore nga të gjithë palët e interesuara.

(Autori është ish-ministër i Arsimit dhe Shkencës. Aktualisht ushtron detyrën e Rektorit të Universitetit "Nëna Terezë")